

تفاوت حکمرانی علی بن ابی طالب (ع) و معاویه ابن ابی سفیان

طاهره محسنی^۱؛ خدیجه احمدی بیغش^۲

چکیده

شریعت اسلام حکومت را اساسی بشر دانسته و بر ضرورت تشکیل آن تأکید دارد. هدایت انسانها به سوی خدا، اجرای فرامین و حدود الهی، اقامه قسط و عدل و... از جمله مهمترین اهدافی است که باید در جوامع بشری، توسط دستگاه حکومتی تحقق عینی یابد. نوشتار حاضر با روش تاریخی-تحلیلی و به شیوه کتابخانه‌ای، درصدد بررسی شیوه‌های حکمرانی علی بن ابی طالب (ع) و معاویه بن ابی سفیان است. بررسی دوران حکومت علی (ع) به عنوان چهارمین خلیفه مسلمانان (از دیدگاه اهل سنت) در صدر اسلام از سال ۳۵ تا ۴۰ هـ ق و دوران حکومت معاویه بن ابی سفیان با عنوان استاندار شام در سالهای ۴۱ تا ۶۰ هـ ق نشان از اتخاذ شیوه‌های خاص هر یک در حکمرانی دارد. علی (ع) شیوه‌هایی چون: پایبندی به قرآن و سنت پیامبر اسلام (ص)، مبارزه با فساد، رعایت مساوات در توزیع بیت‌المال، عزل و نصب کارگزاران حکومتی براساس تقوا و شایسته‌سالاری، عدم تفاوت میان عرب و غیرعرب و مسلمان و غیرمسلمانان و معاویه شیوه‌هایی چون: استفاده ابزاری از دین در راستای تثبیت خلافت، جعل حدیث، برخورد و کنترل مخالفان، تشکیل حکومت سلطنتی و موروثی در دوران حکمرانی خود بر بلاد اسلامی برگزیدند. معاویه به پیروی از سلف خود به دنبال حفظ و تقویت حکومت خویش و تبدیل آن به امری سلطنتی و موروثی بود، اما علی (ع) به پیروی از پیامبر (ص) در پی بسترسازی برای استحکام پایه‌های حکومت اسلامی براساس تعالیم قرآن و سنت و حکومت بر دل‌ها بود.

کلیدواژگان: حکمرانی، علی بن ابی طالب، معاویه بن ابی سفیان

---

۱. استادیار دانشگاه امام صادق (ع) پردیس خواهران (نویسنده مسئول)؛ t.mohseni@isu.ac.ir
۲. دانشجوی دکترای تفسیر تطبیقی و مدرس حوزه و دانشگاه؛ kh.ahmadi3103@yahoo.com